

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 16 Aralık 2015

“Başka” Sanayileşme Mümkün

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) üçüncü çeyreğe dair milli gelir tahminlerini yayımladı. TÜİK verilerine göre milli gelirimiz bir önceki yılın aynı dönemine görece yüzde 4 oranında büyüdü.

Beklentileri ve ön tahminleri aşan bu performansın ardında iki unsurun rol oynadığı gözüküyor: *özel tüketim* harcamaları söz konusu dönemde yüzde 3.4 oranında artmış ve büyümenin yüzde 2.2 puanlık bölümünü açıklar nitelikte. Kamu harcamalarındaki artış ise yüzde 5.7 düzeyinde gerçekleşmiş. *Kamu ve özel tüketim harcamaları* birlikte büyümedeki yüzde 4'lük artışın 3 puanını açıklıyor. Yani Türkiye tüketime dayanarak büyümekte. Bir önceki çeyrek dönemde ise tüketim daralma içerisindediydi.

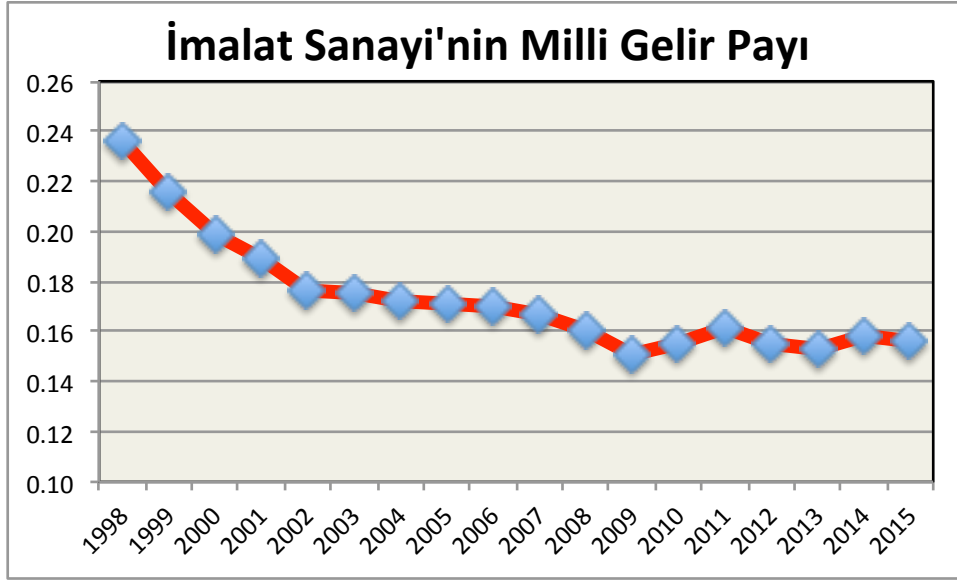
Büyümenin ikinci kaynağı ise ithalattaki daralmadan gelmiş gözüküyor. İthalat harcamaları yüzde 1 gerilemiş; ithalat milli gelir kayıtlarına *eksi* olarak kaydedildiği için ithalatın gerilemesi cebirsel olarak milli gelirden artış anlamına geliyor. Bunun yanında ihracatın yüzde 0.2; yatırım harcamalarının ise yüzde 0.8 *daraldığını* izliyoruz. Verilere henüz yansımamış olsa da, Türkiye'ye özellikle Suriye'den gelen göç akınıyla birlikte oluşan “yabancılar” ait tüketim talebinin, toplam efektif talebi de uyarımış olduğu izlenmekte.

Sonuç olarak Türkiye'nin üçüncü çeyrekteki “seçim konjonktürü” altında, tüketim harcamalarının pompalanmasına dayalı *hormonlu* büyüme patikasında yoluna devam etmekte olduğunu gözlüyoruz.

TÜİK verilerinin yayınlandığı günlerde **TMMOB** Ankara'da *Başka Sanayileşme Mümkün* başlığı altında 2015 Sanayi Kongresi'ni düzenlemekteydi. 11-12 Aralık tarihlerinde toplanan Sanayi Kongresi, dört ayrı oturum ve bir de panel aracılığıyla Türkiye'nin ileriye dönük sanayileşme politika alternatiflerini tartıştı. Kongre'nin kanımca en can alıcı sorusunu **Bilsay Kuruç** hoca dile getirmekte idi. Bilsay hocanın “*sanki mevcut bir sanayileşme varmış da, “başka” bir sanayileşme tartışıyoruz. Oysa ortada sanayileşme değil, sanayinin çöküntüsü var*” eleştirisi kongrenin tümüne damgasını vurdu.

Gerçekten de, tüketime dayalı yapay büyümenin ardında, ulusal sanayideki çöküş çarpıcı görünümündedir. 2000'li yıllara değin imalat sanayi milli gelirin yüzde 25-28'i arasında katkı vermekte iken, sanayinin payı hızla gerilemiş, 2003'te yüzde 18'e; 2003 sonrasında da yüzde 15 düzeyine inmiştir. 2000-sonrasının Türkiye'si, *sanayisizleşen bir ekonomidir*.

Aşağıda TÜİK verilerinden derlediğimiz Şekil *sanayisizleşme sürecini* net olarak dile getirmektedir.

Kaynak: TÜİK Ulusal hesaplar

Sanayi üretimindeki göreceli gerileme istihdamın yapısında da kendini göstermektedir. Sanayi istihdamı, milli gelirin yüzde 4 büyüme gösterdiği üçüncü çeyrekte 84 bin kişi gerilemiştir. Yıl başından bu yana sanayi istihdamındaki daralma 150 bin kişiyi aşmıştır. Söz konusu dönem boyunca tarım dışı işsizlik oranı yüzde 12.5 dolayında sabit tutulabilmiş ise, bunun tek nedeni hizmetler ve inşaat sektörlerindeki ucuz işçiliğe dayalı vasıfsız istihdam biçimlerine dayanmaktadır.

Bu tespitler altında Bilsay hocanın uyarısına katılmamak mümkün mü?

Bu nedenle bugünkü yazımın başlığındaki “başka” sözcüğünü tırnak içine almayı tercih ettim. Peki “gerçek” sanayileşme mümkün mü? Bu soruya da geçen haftaki yazımızda yanıt aramaya çalışmış idik:

“... (iklim değişikliği ile mücadele ve yeni-sanayileşme çabaları) yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı sürdürülebilir bir kalkınma stratejisinin tasarımı noktasına dayanmış durumda. Bir çok sosyal bilimci bu tartışmayı üçüncü sanayi devrimi başlığı altında değerlendiriyor. Türkiye coğrafyası, İngiltere öncülüğündeki 19. yüzyılın sanayileşme devrimini ve 1950’lerde ABD öncülüğündeki montaj hattına dayalı otomasyon devrimlerini uzaktan izleyebilmiş idi. Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı potansiyeli ile birlikte, Türkiye 21. yüzyılın üçüncü sanayi devriminde öncü bir güç olabilir. Tabi, stratejik bir planlama tasarımı ve siyasi irade gösterebilir ise...”